

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
VEFATININ 100. YILINDA
ALİ EMİRÎ ÖZEL SAYISI
YIL 10, EYLÜL 2024

Zehra KİŞMİR

Dicle Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
Diyarbakır/TÜRKİYE
zehraakismir@gmail.com
ORCID

KİTÂBİYÂT / BOOK REVIEW

**Eser: ALİ EMİRÎ, YEMEN
HATIRÂTI**

Makale Türü: Kitap Tanıtım ve Değerlendirme
Yükleme Tarihi: 28.05.2024
Kabul Tarihi: 10.09.2024
Yayımlanma Tarihi: 30.09.2024

Article Information: Book Review
Received Date: 28.05.2024
Accepted Date: 10.09.2024
Date Published: 30.09.2024

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Kişmir, Zehra. "Ali Emîrî, Yemen Hatırâtı". (Kitap Tanıtımı ve Değerlendirme). *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]* Vefatının 100. Yılında Ali Emîrî Özel Sayısı, (Eylül 2024), 1051-1053.

Kişmir, Zehra. "Ali Emîrî, Yemen Hatırâtı". (Book Review). *Hikmet-Journal of Academic Literature Special Issue on the 100th Anniversary of Ali Emîrî's Death*, (September 2024), 1051-1053.

10.28981/hikmet.1491562

h

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
VEFATININ 100. YILINDA
ALİ EMİRÎ ÖZEL SAYISI
YIL 10, EYLÜL 2024

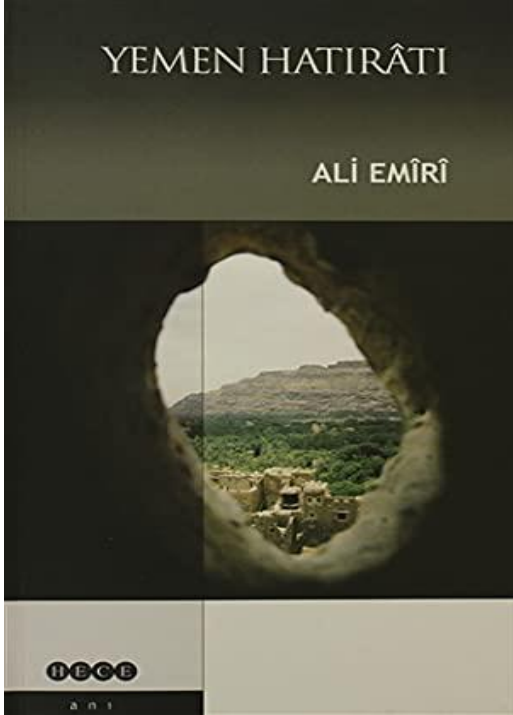
Zehra KİŞMİR

KİTÂBİYÂT/BOOK REVIEW

ALİ EMİRÎ, YEMEN HATIRÂTI

Çevrimyazı-Tercüme: Yusuf Turan GÜNAYDIN

Hece Yayınları, Anı 7, Ankara, 2007, 119 s. ISBN: 978-975-8988-98-3

Ali Emîrî Efendi (1857-1924), Daha çok topladığı kitaplarla meşhur olan son devir kitap meraklılarından, Millet Kütüphanesinin kurucusu ve okuma sevdalısı olan önemli bir şahsiyettir. Şair, Edebiyat tarihçisi, kütüphaneci, devlet memuru gibi sıfatlarla tavsif edilir. Türk-İslam dünyasının dil, edebiyat, tarih, coğrafya, tıp, sanat ve pozitif ilimlerle ilgili paha biçilemeyen el yazması eserler; ferman, berat, hat koleksiyonu, cumhuriyet öncesi gazete ve mecmuâlar, ve Fransızca kitaplardan oluşan 30 bine yakın kitap barındıran bir kitaplığı mevcuttur.

Bu eserlerinden biri de Yemen Hatırâtı'dır. Ali Emîrî Yemen'e tayinini ister fakat gitmez. Yemen

Hatırâtı'nı Yemen'e ikinci tayini sırasında yazmıştır. Naşirin de belirttiği gibi "Emîrî Efendi Yemen'e dâir bir raporu alıntıladığı ve Yemen'de yapılacak idarî ıslahatın nasıl olması gerektiğini daha önceki ıslahat tedbirlerini eleştirerek anlattığı bölüm, Yemen'de bulunmuş ve oradaki siyasî havayı koklamış bir idarecinin kaleminden çıkmıştır diyebiliriz." Kitabın adındaki "Hatırât" ifadesi ile klasik anlamda aklımıza ilk olarak gezilen görülen yerlerin anı olarak verilmiş eserler, gelmektedir. Yazar Yemen'de görev yaptığı yılları anı niteliğinde değil, bilgi verme yoluna gitmiştir.

Eserin tek yazma nüshası Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Yazmaları, Tarih: 653 numarada kayıtlıdır. Yapıt toplamda 48 varaktır ve rık'a hatla yazılmıştır. Kitabın son sayfalarında varak 1b ve varak 47a'dan örnek metinler verilmiştir.

Eserin ilk baskısı Haziran-2007 tarihinde 119 sayfa olarak yapılmıştır. Eserin yayınevi Öncü Basımevi'dir. Kapak tasarımı Sarakusta'dır. Eserin içindekiler bölümü 45 başlıktan oluşmaktadır. Eserin giriş kısmı Yemen Hatirâtı hakkında ön bilgi ile başlar. Bu bölümde Ali Emîrî'nin Yemen'e gitme nedeni hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Kitabın konusuna değinilmiştir. Yemen Hâtirâtı, özet bir Yemen tarihidir. Şair Yemen tarihini ele alırken Peygamberimiz (s.a.v.) döneminde tayin edilen ilk vali Muaz B. Cebel ile başlatmakta ve o dönemden Osmanlıların son zamanlarına kadar Sana ve Cened bölgelerine ataması yapılan valilerin listesini ortaya koyduktan sonra Yemen'de hükmeden vali ve hanedanlarla ilgili bilgiler vermektedir.

Eser genel olarak Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olsa da bazı bölümleri tamamıyla Arapça yazılmıştır. Ancak Arapça bölümlere sonradan eklediği derkenarlar çoğunlukla Türkçedir ve bu durum da o bölümlerde üslup farklılığı ortaya çıkmıştır. Kitapta bazı paragraflar bütünüyle Arapçadan tercüme edilmiştir. Bazı bölümler de Arapça olmasına rağmen sonradan satır üstlerine eklenen bazı açıklamalar Türkçedir. Metinde geçen yer ve şahıs adlarına yer verilmiştir. Yusuf Turan Günaydın "Kaynakları" bölümünde ise Ali Emîrî'nin kitabına aktardığı bilgiler için Yemen tarihiyle ilgili çok fazla kaynak taradığını belirtmiştir.

Eserde ön bilgiden sonra "Kitabistan Mülkünün Sultanı Ali Emîrî" başlığında Ali Emîrî'nin doğumu ve tahsil hayatı, memuriyet hayatı, eserleri ve hizmetleri hakkında bilgi verilmiştir.

Kitabın 112 ve 113. sayfalarında 1b ve 47a'dan örnek metinler verilmiştir. Günaydın, okuyucunun veya araştırmacının bilgiye daha çabuk ulaşabilmesi için çalışmasının son kısmında "Dizin" bölümüne yer vermiştir. Okuyucuyu detaylıca bilgilendirmek için dipnotlara yer vermiştir.

Yemen Hatirâtı özet bir Yemen tarihidir. Ali Emîrî, Yemen'le ilgili bütün kaynakları tarayarak konuyla ilgili bilgileri süzmüş ve özet çalışması için kapsamlı bir araştırma yapmıştır.

Günaydın bu çalışmayla, Yemen tarihi üzerinde çalışacak araştırmacılara bir el kitabı sunmuş ve Ali Emîrî'ye ait pek tanınmamış bir esere dikkat çektiğini belirtmiştir.

Naşirin ifadesiyle "Kitabistan Mülkünün Sultanı" Ali Emîrî Efendi'yi rahmetle anıyoruz.